

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТВОРЧОСТІ КОСТЯ ГОРДІЄНКА: ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Шарова Тетяна Михайлівна,

доктор філологічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу роботи з обдарованою молоддю
Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»
ORCID ID: 0000-0002-5846-6044
Scopus Author ID: 57214336453

У статті вказано, що К. Гордієнко належить до когорти тих українських письменників, яких прийнято було називати радянськими, оскільки їхній творчий шлях припав на радянську добу. Наголошено, що в умовах безапеляційного панування офіційного дискурсу радянська критика продукувала ідеологічну реценцію прози Костя Гордієнка. Дослідження містить інформацію про те, що гарну школу документальної творчості К. Гордієнко первісно пройшов у журналістиці. Уже в зрілому віці досвідчений письменник радив початківцям розпочинати шлях у літературу із журналістики.

Дослідження містить інформацію, що К. Гордієнко був палким прихильником комун, у яких вбачав надійний спосіб організації бідняцького населення для повноцінного господарського життя. Саме тому він із симпатією написав кілька нарисових, документальних повістей на тему організації комун, створив кілька портретних оповідань з колоритними героями. Акцентовано на тому, що К. Гордієнко працював впевнено, досконало вивчаючи історичні матеріали, насамперед документальні праці та мемуарні твори про стихійні селянські виступи в Україні. Він прагнув дістатися до автентичного, не засміченого пізнішими ідеологічними інтерпретаціями матеріалу.

У статті вказано, що особливого звучання набирають твори, в яких головною сюжетною лінією виступає конфлікт простих заробітчан із соціальною дійсністю. Типові риси таких образів виявляються в деталізованих описах зовнішності, поведінки, одягу й мови персонажів, які подаються автором з урахуванням соціальних та індивідуально-психологічних подробиць.

У висновках зазначено, що з художніх творів К. Гордієнка можна помітити, що він максимально симпатизує своїм країнам. У художніх творах він наділяє їх привабливими рисами зовнішності, багатим внутрішнім світом і показує їх уміння протистояти жорстокому, байдужому світові. У закінченому варіанті такий цикл творів епічних жанрів сприймається як рухлива панорама народного життя, головним законом якого є дотримання вічних життєвих цінностей.

Ключові слова: *періодизація, творча спадщина, художнє слово, конфлікт, традиція, інтерпретація.*

Sharova Tatyana. Periodization of the creativity of Kosty Gordienko: preservation of the traditions of Ukrainian literature

The article points out that K. Gordienko belongs to the cohort of Ukrainian writers who were called Soviet writers, since their creative path fell on the Soviet era. It is emphasized that in the conditions of unchallenged dominance of the official discourse, Soviet criticism produced an ideological reception of Kostya Gordienko's prose. The study contains information that K. Gordienko initially went through a good school of documentary work in journalism. Already at a mature age, the experienced writer advised beginners to start their path to literature from journalism.

The study contains information that K. Gordienko was an ardent supporter of communes, in which he saw a reliable way of organizing the poor population for a full-fledged economic life. That is why he wrote with sympathy several sketchy, documentary fests on the topic of the organization of communes, created several porter stories with colorful characters. Emphasis is placed on the fact that K. Gordienko worked confidently, thoroughly studying historical materials, primarily documentary works and memoirs about spontaneous peasant performances in Ukraine. He strove to get to the authentic material, not littered with later ideological interpretations.

The article states that the works in which the main plot line is the conflict of simple earners with social reality gain a special sound. Typical features of such images are revealed in detailed descriptions of the appearance, behavior, clothing, and language of the characters, which are presented by the author taking into account social and individual psychological details.

In the conclusions, it is stated that from K. Gordienko's artistic works, it can be seen that he sympathizes with his countrymen as much as possible. In his works of art, he endows them with attractive external features, a rich inner world, and shows their ability to resist a cruel, indifferent world. In the finished version, such a cycle of works of epic genres is perceived as a moving panorama of people's life, the main law of which is the observance of eternal life values.

Key words: *periodization, creative heritage, artistic word, conflict, tradition, interpretation.*

Вступ. Сучасна українська гуманітаристика активно демонструє зацікавлення літературно-мистецьким процесом минулої доби, зокрема вдається до осмислення специфіки художнього мислення, формування якого детерміновано чинниками як літературного, так і позалітературного – соціально-історичного та політико-ідеологічного – характеру. Ґрунтовні праці сучасних літературознавців (А. Білої, М. Безхутрого, О. Бровко, М. Васьківа,

О. Гальчук, С. Жигун, М. Жулинського, О. Ільницького, Л. Кавун, Ю. Коваліва, В. Кузьменка, С. Ленської, Р. Мовчан, С. Павличко, В. Панченка, Ю. Шереха, М. Шкандрія та ін.) присвячені переважно аналізу творчих здобутків репресованих та заборонених українських письменників, штучно вилучених із літературного процесу ХХ ст.

Водночас упродовж останніх кількох десятиліть помітно зросли рівні системного прочитання та рекон-

струювання радянських дискурсивних практик, здійснені в різноформатних та різноаспектних студіях В. Агеевої, Н. Бернадської, Т. Гундорової, І. Захарчук, Т. Свєрбілової, О. Філатової, В. Хархун, інших дослідників літературної стратегії тоталітаризму.

Метою статті є розкриття творчого потенціалу Костя Гордієнка з урахуванням періодизації творчості з метою збереження традицій української літератури.

У зазначеному контексті важливим є об'єктивний, неупереджений аналіз результатів ідеологічного й естетичного компромісу в межах офіційного дискурсу, зроблений на матеріалі творчості «патріарха української прози» (В. Родіонов), хоча й не ключової фігури, – Костянтина Олексійовича Гордієнка. Творчість письменника, що тривала майже 70 років, заслуговує на увагу з тих причин, що, по-перше, репрезентує якісні зміни в українській літературі періоду національно-культурного відродження й чи не найповніше – трагічні деформації в умовах партійної експансії; по-друге, дозволяє простежити механізми переродження художніх та стильових структур у ситуації виживання.

В умовах безапеляційного панування офіційного дискурсу радянська критика продукувала ідеологічну рецепцію прози Костя Гордієнка. На етапі його естетичного росту звинувачувала в «політичній короткозорості» й «незрілості», в «перекручуванні» фактів про здобутки радянського суспільства та в «невідповідності» форми «новій революційній соціалістичній дійсності» (Д. Гольдштейн, С. Журахович, Б. Коваленко, І. Кулик, І. Романченко). У процесі «діалогу» з владою вказувала на «партійну позицію», «успіхи в опануванні творчим методом соціалістичного реалізму», хоча й не була цілком упевнена в «нюансах міркувань» інтегрованих у радянську структуру цінностей письменника (В. Брюховецький, Ю. Герасименко, О. Зінченко, Л. Новиченко, М. Острик, В. Панченко та ін.).

К. Гордієнко належить до когорти тих українських письменників, яких прийнято було називати радянськими, оскільки їхній творчий шлях припав на радянську добу. Становлення Гордієнка-прозаїка відбувалося в умовах, коли Україна знову потрапила в колоніальну залежність від Росії, але на цей раз радянської, яка проголосила себе Радянським Союзом, і змушена була демонструвати демократичне розв'язання національного питання. В Україні йшла українізація, бурхливо розвивалися журналістика, література, книговидавництво, малярство, театр і навіть кіно [9, с. 123].

Розпочавши з публіцистики, К. Гордієнко надалі визначився як прозаїк. Прийшовши в літературу з журналістської роботи, К. Гордієнко із самого початку намагався виробити індивідуальну манеру письма, вибравши провідними жанрами нарис, оповідання, а згодом – і нарисову повість. Газета, журнал допомагали письменникові публікувати свої перші твори, за допомогою яких К. Гордієнко міг висловити власну позицію, подати свою художню концепцію дійсності.

Творчість письменника, яка тривала майже 70 років, не може бути одноманітною. Так і в творчості К. Гордієнка логічно бачаться три періоди, починаючи від

виходу його першої книжки в 1925 році. Причому, розглядаючи періодизацію майстра слова, слід наголосити на тому, що вона є умовною, оскільки, як і в будь-якій типології, можна відносити твори К. Гордієнка до тієї чи іншої групи або за часом написання, або за жанровими ознаками, або за тематикою. Доцільно об'єднати твори письменника за хронологією на підставі певної художньої єдності та головного лейтмотиву [10, с. 28].

Торкуючись проблем періодизації творчості К. Гордієнка, такі дослідники його творчості, як В. Панченко, М. Острик, О. Зінченко, так само підтверджують наші спостереження щодо поділу художніх творів митця на три періоди:

– початковий, або період становлення (з 1925 р. по 1930 р.) («Федько», «Червоні роси», «Автомат», «Славгород», «Харчевня «Розвага друзів», «Там, де царі жили», «Живемо комунною», «На руїнах монастиря», «Повість про комуну»);

– період 1930-х рр. ХХ ст. («Повість наймита», «Атака», «Артіль», «Зерна», «Сквар і син», «Мудриголови», «Нечипір», «Три комунарки», «Комуна на хуторі Куличка», «Буян»);

– від 1940 р. до кінця життя – період зрілості («Чужу ниву жала», «Заробітчани», «Сім'я Остапа Тура», «Дівчина під яблунею», «Буймир», «Зимова повість», «Цвіти, земле!», «Голос землі»).

Під час першого, початкового періоду К. Гордієнко працював над малою прозою, створюючи при цьому короткі оповідання, переважно сатиричного змісту. Перший період творчості письменника розпочався в 1925 році, коли вийшла у світ його перша книжка, у якій містилося оповідання «Федько». Згодом вийшли друком інші книжки: «Червоні роси», «Автомат», «Славгород». Це вже були повісті і роман. За першими творами письменника можна спостерігати, з якими труднощами довелося стикнутись молодому авторові, оволодіваючи майстерністю письменника.

Під час початкового, або періоду становлення у видавництві «Книгоспілка» вийшли перші книжечки молодого автора «Федько» (1925), «Автомат» (1928), «Славгород» (1929), у видавництві «Український робітник» оповідання «Червоні роси», «Харчевня «Розвага друзів» (1926). Слід наголосити, що на початковому етапі літературної діяльності К. Гордієнко виявляв ознаки учнівства. У художніх творах першого періоду був помітний спрощений художній метод. Тут ще з часів книжок «Харчевня «Розвага друзів», «Червоні роси» відчувалася схильність до поверхової фіксації переважно темних і негативних явищ, без належного їх «прояснення» за допомогою узагальнення. Однією з ознак невизначеності Гордієнкового письма було те, що «в ранніх творах оповідач хитався між різними зразками» [4, с. 84].

К. Гордієнко на початковому етапі своєї творчості ставив перед собою мету – засвоїти традиції української літератури, в тому числі і сатиричної, показавши при цьому «нове життя» й «нових героїв» радянського часу. Письменник вчився у великих учителів: Т. Шевченка, М. Гоголя, І. Нечуя-Левицького, а також сучасни-

ків: М. Хвильового, В. Підмогильного, П. Панча, будуючи при цьому власну манеру письма, створюючи свої напрацювання в царині художнього слова.

На час становлення К. Гордієнка як прозаїка вже утверджувалася червона цензура, запроваджувалися обмеження на висвітлення певних тем і подій. Тому цілком зрозумілою була принципова світоглядна позиція К. Гордієнка, яка могла бути відтворена лише за допомогою імпресіоністичного письма (оповідання «Федько», «Червоні роси») або сатири (повість «Автомат», роман «Славгород»). І тут треба було письменникові постійно працювати, переосмислюючи життєві факти та явища, які можна було використати у власному доробку.

Гарну школу документальної творчості К. Гордієнко первісно пройшов у журналістиці. Уже в зрілому віці досвідчений письменник радив початківцям розпочинати шлях у літературу із журналістики. Працюючи в газетах і журналах, він написав велику кількість нарисів, досконало опанувавши художній прийом імітації усно-розмовної оповіді. Цей досвід знайшов своє втілення в книжках, які вийшли в світ 1930 року: у збірках нарисових оповідань: «Ладька», «Мудриголови», «Нечипір», а також у нарисових повістях «Комуна «Жовтня» на Волині», «Комуна на хуторі Куличка», «Повість наймита», «Повість про комуну» [11, с. 143].

На наш погляд, «Повість про комуну» – одна з найхарактерніших у названому циклі. За свідченням самого автора, підготовчими творами до «Повісті про комуну» були три попередні його документальні книжки: «Комуна «Жовтня» на Волині», «Комуна на хуторі Куличка» (обидві 1930, видавництво «Книгоспілка»), «Повість наймита» (1930, видавництво «Гарт»).

Перший період творчості К. Гордієнка заклав основу для подальшого творчого розвитку митця. Сам автор так оцінював цей час: «Друга половина двадцятих років позначена цілим рядом повістей та оповідних збірок, стала для письменника кузницею художнього слова та ідейного загартування» [2, с. 2].

Другий період творчості К. Гордієнка датується початком 30-х рр. ХХ століття, коли письменник відривається від документалізму й починає писати художні повісті. Сам К. Гордієнко переконував у тому, що цей період став найбільш плідним у його творчому житті. Початок 30-х рр. ХХ ст. є своєрідним часом визрівання його світогляду. Він пише повісті «Атака» (1931), «Артіль» (1932), «Зерна» (1934). Усе частіше твори К. Гордієнка розглядаються в літературній критиці. У 1930-х роках це були переважно рецензії на окремі книжки. Але навіть у рецензіях переважало розуміння непересічного внеску К. Гордієнка в літературний процес, оригінальності його письма [6, с. 92; 8, с. 173].

Слід зосередити увагу на тому, що твори К. Гордієнка «Атака», цикл повістей «Артіль», «Зерна», «Сквар і син» є невеликими за обсягом та цікавими за сюжетом. Творча історія циклів повістей письменника доволі цікава. Маючи зв'язки з літературним осередком Харкова, К. Гордієнко вирішив оселитись в одній із сільських місцевостей. Це потрібно було для того, щоб безпосередньо бути ближче до героїв майбутніх книг.

Зазначена місцевість була у Сумській області, Лебединському районі. Більшість сюжетів для художніх творів цього періоду К. Гордієнко створив на цій дорогій для нього землі, що згодом визначило гостроконфліктну основу його творів та відтворилось у характерах дійових осіб та картинах побуту.

Загалом починаючи з 1931 року К. Гордієнко створив унікальний великий твір: цикл повістей під загальною назвою «Зерна». Він складався з трьох книг. Усі три книги являють собою завершені твори і вийшли окремими книжками. Перша книга мала назву «Артіль» (1932), друга – «Зерна» (1934), а третя – «Сквар і син» (1935, пізніша назва «Сім'я Остапа Тура»). Виникає потреба старанного сучасного прочитання цих творів, уважнішого ставлення до їх естетики й поезики [5, с. 294].

К. Гордієнко був палким прихильником комун, у яких вбачав надійний спосіб організації бідняцького населення для повноцінного господарського життя. Саме тому він із симпатією написав кілька нарисових, документальних повістей на тему організації комун, створив кілька портретних оповідань з колоритними героями. Але радянська влада не зупинилася тільки на допомозі незаможному селянству, але й приступила до знищення заможної його частини. З цим К. Гордієнко погодитися ніяк не міг. Проте можливості заявити про свою позицію в нього не було. Тоді він розпочав створення циклу повістей, у яких нібито прихильно відображав посилений наступ на куркуля, але разом з тим правдиво змальовував загальну ситуацію, коли радянська влада у відповідь на відмову заможного селянства продавати за низькими цінами хліб державі встановила для нього нові обмеження й ухвалила примусово забрати в нього «зайвий» хліб. Критика трилогію «Зерна» обійшла мовчанкою. Значно пізніше Л. Смілянський зазначив, що «для Гордієнкової творчості ця повість (ідеться про повість «Атака» – *Авт.*) важлива ще й тому, що тут уперше Гордієнко змальовує не окремі моменти, події чи пригоди боротьби, а цільну картину класової боротьби у селі та ще напередодні ліквідації одвічного і смертельного ворога незаможного села куркульства як класу» [7, с. 12].

Така в загальних рисах творча платформа К. Гордієнка до часу написання низки творів про перебування українського села. У творах «Атака», «Артіль», «Зерна», «Сквар і син», як зазначав сам автор пізніше, він уже реалізував нові підходи до літератури [1, с. 96].

Зрозумівши, що тема села є політично небезпечною, особливо після Голодомору 1932–1933 рр., К. Гордієнко наприкінці другого періоду своєї творчості зробив спробу відійти від неї. У 1937 році була написана повість «Буян», а в 1938 році вона вийшла у світ окремою книжкою. Це була шкільна повість – історія хлопчика, який виростав без особливого батьківського догляду і, потрапивши в перший клас школи, ніяк не міг при звичаїтися до дисципліни, щоденної потреби вчити уроки. Але, зрештою, у шкільному колективі знайшлася вчителька, яка підбрала до нього ключик і зробила з буяна зразкового школяра-відмінника.

Другий період творчості К. Гордієнка є недовгим, але найбільш плідним з огляду на кількість написаних письменником творів. Першою серйозною творчою перемогою автора на початку 30-х рр. ХХ століття (другий період творчості) слід вважати створення циклу повістей. Йому вдалося показати складні процеси знищення української тисячолітньої хліборобської культури, нацькування людей одне на одного за допомогою жупела класової боротьби. Саме у другий період творчості склалася стильова манера К. Гордієнка, яка далі буде визначальною. Зі зростанням художньої майстерності письменник на повну силу переконливо відтворює настрої та наміри простих людей. У художніх творах другого періоду творчості К. Гордієнка звертається до внутрішнього монологу як найбільш вдалої форми повісткування. Це вимагає від героїв духовної активності, а від автора – глибокого проникнення у внутрішній світ героя, особливості його складу, його думок. Автор повніше зображує внутрішню сутність селянина. Робить це він за допомогою змалювання зовнішності людей та відтворення побутових деталей, які дають широке уявлення про психологію конкретного персонажа. У цьому полягає вагома своєрідність творчого почерку митця слова зазначеного періоду.

Працюючи над циклами повістей, письменник не міг не звертатися думкою до революційних джерел у долях українського села. Насправді, на очах більшості учасників колективізації пройшли не лише події Української національно-визвольної революції, а й революція 1905 року. Реальні події неможливо було відокремити від минулого. Саме в цей час виник задум – створити велике епічне полотно про життя трьох поколінь українського селянства, починаючи з подій 1905 року. Такими подіями розпочинається третій період розвитку творчості К. Гордієнка.

Цей період знаменується виходом у світ романів та повістей, які згодом стануть визначальними для письменника. У цей час К. Гордієнка написав романи «Чужу ниву жала», «Дівчина під яблунею», «Буймир», повісті «Заробітчани» та «Сім'я Остапа Тура». Реалізація задуму такого масштабу потребувала значних зусиль та часу. К. Гордієнка працював впевнено, досконало вивчаючи історичні матеріали, перш за все документальні праці та мемуарні твори про стихійні селянські виступи в Україні. Він прагнув дістатися до автентичного, не засміченого пізнішими ідеологічними інтерпретаціями матеріалу. Такі положення визначили ідейну основу задуму К. Гордієнка, загальну структуру тематики циклу епічних полотен. Це й був своєрідний третій період у творчості К. Гордієнка.

Великі епічні полотна письменника становлять певний етап в історії української прози як за змістом, так і за формою. Широке соціальне тло захоплюють нові типи сучасної для письменника епохи. Центральними у Костя Гордієнка є образи простих людей, заробітчани, селян. Особливого звучання набирають твори, в яких головною сюжетною лінією виступає конфлікт простих заробітчани із соціальною дійсністю. Типові риси таких образів виявляються в деталізованих описах зовнішно-

сті, поведінки, одягу й мови персонажів, які подаються автором з урахуванням соціальних та індивідуально-психологічних подробиць.

У 1958 році вперше друкується нова повість К. Гордієнка «Сім'я Остапа Тура». Письменник творчо переосмислив свої спостереження і життєві матеріали про перші кроки колгоспного будівництва в українському селі, частково використані в трилогії «Зерна», зокрема у повісті «Сквар і син». Твір насичений соціально вагомими подіями епохи колективізації, а також яскравими картинками національних звичаїв, побуту та обрядів, що, незважаючи на наполегливі спроби усунути їх із самого життя, виявили свою сталість і тривкість.

К. Гордієнка в художніх творах «Чужу ниву жала», «Дівчина під яблунею», «Буймир», «Заробітчани» показав важливі для української нації зрушення у свідомості селянства. Також письменник відтворив нові тенденції соціальної психології села в еволюції, які проявилися на повну силу під час активних дій на захист справедливості та людської гідності. З художніх творів К. Гордієнка можна помітити, що він максимально симпатизує своїм країнам. У художніх творах він наділяє їх привабливими рисами зовнішності, багатим внутрішнім світом і показує їх уміння протистояти жорстокому, байдужому світові. У закінченому варіанті такий цикл творів епічних жанрів сприймається як рухлива панорама народного життя, головним законом якого є дотримання вічних життєвих цінностей. Слід наголосити на тому, що у третьому періоді творчості К. Гордієнка відверто проявляє себе як патріот, суворий реаліст, К. Гордієнка справляє враження своїм ліризмом, який бере початок з народної пісні. Він вдало використовує багатство української мови та вчить цього інших.

К. Гордієнка у прозових творах зазначеного періоду порушує низку актуальних для того часу проблем. Так, наприклад, проблема свободи порушена в романах і повістях письменника «Чужу ниву жала», «Заробітчани», «Сім'я Остапа Тура» та ін. У творах митця виражено прагнення досягнути й осмислити глибинні основи людської екзистенції. К. Гордієнка цікавить образ героя, сповнений відчуття активності й енергії, героя, здатного заради власної свободи піднятися проти загального стану речей. Саме такий герой є засобом осмислення дійсності, розкриття сутності людського існування, адже через характеристику переживань письменник визначав основні життєві конфлікти. Провідним мотивом творів прозаїка є мотив пошуку свободи і насамперед свободи внутрішньої. Письменник у своїх творах тяжів до соціальної критики й прагнув досягнути актуальні проблеми: існування людини у суспільстві, абсурдність буття, страх, відчай, відчуженість та самотність людини [12, с. 235].

Слід акцентувати увагу на тому, що К. Гордієнка неодноразово передруковував художні твори, щоразу вміщуючи їх у різні збірки. Так, наприклад, низка творів, яка вміщена в збірці під назвою «Голос землі», яка вийшла друком у Києві 1964 року, містить нариси, які були надруковані автором, починаючи з 1944 року друкувалися в пресі та включалися до окремих видань. У книжці

«Голос землі» зустрічаємо такі нариси, як «Подруга», «Повість дівочого серця», «Сім'я», «Вітряк», «Пасічник Власенко», «Дівчина-пісня», «Олександра Мірошніченко», «В новій хаті», «Квітень», «Оповідання садівника» тощо. Частина названих творів уміщена у збірці «Б'ють джерела» (Харківське книжково-газетне видавництво, 1947). Під кожним нарисом К. Гордієнко ставить дату написання твору, вказуючи при цьому місце написання та конкретний рік. Наприклад, нарис «Повість дівочого серця» – Н. Водолага, 1944, «Сім'я» – с. Токарівка, 1944, «Вітряк» – с. Огульці, 1944, «В новій хаті» – Н. Водолага, 1945, «Дівчина-пісня» – с. Великі Проходи, 1945, «Квітень» – Водолага, 1946. Окремі оповідання з книжки «Голос землі» – «Мусій Завірюха та його друзі», «Подруга» – стали розділами роману «Буймир».

З прочитаних нарисів К. Гордієнка стає зрозуміло, що письменник ставив перед собою єдине завдання – показати українського селянина з його труднощами, радостями у різний час ХХ століття. На цьому шляху можна було побачити і розчарування, і оптимістичні настрої. Однак сам автор у третій період творчості прагне посилити художні твори життєстверджувальною інтенцією, яка допоможе людині пережити труднощі та неспокій.

Можна стверджувати, що деяким творам К. Гордієнка притаманна стильова одноманітність. Така особливість зринає не лише на рівні імен головних героїв (Текля, Андрій, Тетяна, Марко, Марія), а й на рівні показу конкретних подій: збір урожаю («Квітень», «Повість дівочого серця»), робота під час заготівель («Олександра Мірошніченко», «Пісня про зернину» зі збірки «Цвіти, земле!», «Сім'я»), годування худоби («Вечори на хуторі під Красносілкою», «Радість»), описи природи («Пісня про зернину», «Квітень», «Оповідання садівника» тощо).

Недаремно К. Гордієнко у творах повторює героїв та події. Такий прийом дозволяє читачам схопити головну думку творчості письменника. Звичайно, якщо

говорити про нариси, які написані в зрілий період творчості, то важко виокремити в них спільні риси – вони написані в різні роки, в різних місцях, сюжетна канва їх не є повторюваною. Але поряд з тим це люди завзяті, мають бойовий дух, ніколи не здаються. Вони прагнуть відбудувати рідний край, рідну землю, навіть після розгрому німцями усіх хат («В новій хаті»). У нарисах К. Гордієнко згадує різні села. Здебільшого це Знам'янка, Красносілка, Чаколапівка та ін.

Слід наголосити на тому, що про письменника, як майстра прозових творів, складали поетичні твори. Так, наприклад, О. Ющенко у вірші «Побачення з красою» пише: «... Але я спізнався: дзенька / Вже коса... Покіс як віри... / Знай, від Костя Гордієнка / не проснешся ти раніш!» [13, с. 113]. Схвальними є поетичні рядки В. Кочевського: «... Трищить слизьке коріння лободин, / Ляга осот, і пил сіда на свеклі, / Тріпочуть білі голуби хустин / на бурячиці, де Павлюк Устин / Дає наряда Завірюсі Теклі» [3, с. 3].

Художній доробок К. Гордієнка у різні періоди його життя і творчості є феноменом, оскільки митець залишив у спадок нащадкам шедеврально витвори мистецтва слова, акцентуючи увагу на актуальних проблемах. Письменницький талант К. Гордієнка розкрився тоді, коли він побачив і художньо переосмислив образ української людини в трагічних колізіях ХХ століття. З художніх творів письменника можна зрозуміти, що будь-який твір буде цікавим тільки тоді, коли хвилюватиме людську душу, проникаючи при цьому в глибинні суспільні процеси. Хронологічні рамки творчості К. Гордієнка обіймають понад півстоліття. Працюючи в царині слова, він створив життєпис села, намагався розкрити душу і світогляд селянина, а також підніс на значний щабель розуміння «вічних» проблем людства. У своїй творчості К. Гордієнко проявив себе як оригінальний стиліст, який наполегливо працював, добираючи точне слово, яке б максимально працювало на розкриття змісту художніх творів.

Література:

1. Журба С.С. Художня практика у межах соцреалізму: досвід «подвійного життя» і «подвійного мислення» (рецензія на монографію Шарової Т.М. Автор і текст у системі соцреалізму: природа естетичного конформізму та поетика компромісу (на матеріалі творчості К. Гордієнка) (Мелітополь, 2019). *Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 22. С. 96–98.
2. Кость Гордієнко: до 60-річчя з дня народження і 40-річчя літературної діяльності. *Ленінська зміна*. 1959. 20 листопада. С. 2.
3. Кочевський В. Лебединець: вірш. *Соціалістична Харківщина*. 1959. 31 жовтня. С. 3.
4. Острик М. Буймир – світ революційний. *Радянська Україна*. 1973. 7 лютого. С. 3.
5. Романенко О. Естетика і поетика соцреалізму: пострадянський варіант інтерпретації. *Scientific Journal Virtus*. 2020. № 44. С. 294–296.
6. Романченко І. Кость Гордієнко «Повість про комуну». *Металеві дні*. 1931. № 3–4. С. 90–92.
7. Смілянський Л. Кость Гордієнко: в кн.: Леонід Смілянський. Твори: у 4-х т. Київ: Дніпро, 1971. С. 3–21.
8. Чеховий М. К. Гордієнко «Мудриголови». *Життя й революція*. 1931. № 1–2. С. 171–173.
9. Шарова Т.М. Автор і текст у системі соцреалізму: природа естетичного конформізму та поетика компромісу (на матеріалі творчості К. Гордієнка): монографія. Мелітополь: ФОП Однорог, 2019. 400 с.
10. Шарова Т. Літературний процес 20-х років ХХ століття та механізми формування політичного дискурсу. *European Applied Sciences*. 2018. № 2. Р. 28–30.
11. Шарова Т. Літературно-художня творчість у радянській парадигмі: практики адаптації, логіка та аргументи конформізму. *Збірник наукових праць. Філологічні науки*. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. № 1 (21). С. 143–149.
12. Шарова Т. Філософські візії прози К. Гордієнка. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник наукових праць. Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. Вип. 45. С. 235–238.
13. Ющенко О. Побачення красою: К. Гордієнкові – 85. *Прапор*. 1984. № 10. С. 113.

References:

1. Zhurba, S.S. (2020). Khudozhnia praktyka u mezhakh sotsrealizmu: dosvid «podviinoho zhyttia» i «podviinoho myslennia» (retsenzii na monohrafiu Sharovoi T.M. Avtor i tekst u systemi sotsrealizmu: pryroda estetychnoho konformizmu ta poetyka kompromisu (na materialy tvorchosti K. Hordiiienka) (Melitopol, 2019) [Artistic practice within the framework of socialist realism: the experience of “double life” and «double thinking»]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Filolohiia*. Vyp. 22. S. 96–98 [in Ukrainian].
2. Kost Hordiiienko: do 60-richchia z dnia narodzhennia i 40-richchia literaturnoi diialnosti [Kost Hordienko: to the 60th anniversary of his birth and 40th anniversary of literary activity]. *Leninska zmina*. 1959. 20 lystopada. S. 2 [in Ukrainian].
3. Kochevskyi, V. (1959). Lebedynets: virsh [Lebedynets]. *Sotsialistychna Kharkivshchyna*. 31 zhovtnia. S. 3 [in Ukrainian].
4. Ostryk, M. (1973). Buimir – svit revoliutsiinyi [Buimir is a revolutionary world]. *Radianska Ukraina*. 7 liutoho. S. 3 [in Ukrainian].
5. Romanenko, O. (2020). Estetyka i poetyka sotsrealizmu: postradianskyi variant interpretatsii [Aesthetics and poetics of socialist realism: a post-Soviet variant of interpretation]. *Scientific Journal Virtus*. 2020. № 44. S. 294–296 [in Ukrainian].
6. Romanchenko, I. (1931). Kost Hordiiienko «Povist pro komunu» [Kost Gordienko “The Tale of the Commune”]. *Metalevi dni*. № 3–4. S. 90–92 [in Ukrainian].
7. Smilianskyi, L. (1971). Kost Hordiiienko: v kn.: Leonid Smilianskyi [Kost Gordienko]. *Tvory: u 4-kh t.* Kyiv: Dnipro, S. 3–21 [in Ukrainian].
8. Chekhovyi, M.K. (1931). Hordiiienko «Mudryholovy» [K. Gordienko “The Wise Men”]. *Zhyttia y revoliutsiia*. № 1–2. S. 171–173 [in Ukrainian].
9. Sharova, T.M. (2019). Avtor i tekst u systemi sotsrealizmu: pryroda estetychnoho konformizmu ta poetyka kompromisu (na materialy tvorchosti K. Hordiiienka): monohrafiia [Author and text in the system of socialist realism: the nature of aesthetic conformity and the poetics of compromise]. Melitopol: FOP Odnoroh. 400 s. [in Ukrainian].
10. Sharova, T. (2018). Literaturnyi protses 20-kh rokiv XX stolittia ta mekhanizmy formuvannia politychnoho dyskursu [The literary process of the 20s of the 20th century and the mechanisms of political discourse formation]. *European Applied Sciences*. № 2. P. 28–30 [in Ukrainian].
11. Sharova, T. (2018). Literaturno-khudozhnia tvorchist u radianskii paradyhmi: praktyky adaptatsii, lohika ta arhumenty konformizmu [Literary and artistic creativity in the Soviet paradigm: adaptation practices, logic and arguments of conformism]. *Zbirnyk naukovykh prats. Filolohichni nauky*. Mykolaiv: MNU imeni V.O. Sukhomlynskoho. № 1 (21). P. 143–149 [in Ukrainian].
12. Sharova, T. (2017). Filosofski vizii prozy K. Hordiiienka [Philosophical visions of K. Gordienko’s prose]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohiiienka: zbirnyk naukovykh prats. Filolohichni nauky*. Kamianets-Podilskyi: Aksioma. Vyp. 45. S. 235–238 [in Ukrainian].
13. Iushchenko, O. (1984). Pobachennia krasoiu: K. Hordiienkovi – 85 [A date with beauty: K. Gordienko – 85]. *Prapor*. № 10. S. 113 [in Ukrainian].